

NE BOJ SE! STRAH LJUDE DELI NA „NAŠE“ I „TUĐE“¹

Kada se bojimo, zatvaramo se u sebe i vraćamo proverenim obrascima ponašanja. Okrećemo leđa onome što je novo, jer nam staro samo po sebi nudi osećaj bezbednosti. Ne pravimo planove, ne brinemo ni za šta. Plitko dišemo, ne uzimamo više vazduh punim plućima. Gledamo blizu, pod svoje noge.

Strah razdvaja ljude, tera ih da budu podozrivi i nepoverljivi. Deli ih na „domaće“ i „tuđe“, nošene raznim „izmima“. Zajednica koja se plaši zbog toga postaje lak plen za posednute vođe, nakazne diktatore, populističke manipulatore koji usmeravaju ljude jedne protiv drugih, praveći tako spiralu mržnje.

Strahu treba suprotstaviti ono što nas čini istinski ljudskim bićima. I to nije veličanstvena hrabrost ni visoka inteligencija, čak ne ni zapanjujuća inventivnost, već jednostavna sposobnost da saosećamo, duboka solidarnost s drugim čovekom, koja dolazi otud što smo u stanju da prepoznamo sebe u drugom, i drugog u sebi.

Jedan od najboljih vidova postizanja saosećajnosti jeste književnost. To je prefinjena i neobično suptilna forma međuljudske komunikacije, po meni – najsavršenija. Čudesni čovekov patent koji nam omogućava da makar nakratko prestanemo da budemo to što jesmo, i otisnemo se na daleki put do drugog kontinenta, do „ja“ drugog čoveka. Da pogledamo u svet njegovim očima, da se raskomotimo u tuđem svetu i da za vreme čitanja postanemo lutajući vitez s oštećenim vidom, preosetljivi princ koji razmišlja o zagonetki smrti, blazirana žena provincijskog doktora ili zaljubljeni trgovac koji vrluda po prljavoj obali Visle. Može se diskutovati za vreme gozbe o vrstama ljubavi i čuditi se svireposti aprila.

Zahvaljujući književnosti možemo da stvorimo veliku zajednicu priče u kojoj će svako moći da prepozna sebe u drugom čoveku. Bez obzira na jezik i kulturu, religiju i nacionalnost. Zato je u književnosti naša nada – oni koji u njoj učestvuju postoje nekako po više puta, vide više i vide šire. Bolje razumeju da se svet ne može smestiti u jednu formulu niti da mu se može postaviti jedna dijagnoza, kao što je nemoguće prepisati jedan univerzalni lek. Svet je sačinjen od mnoštva gledišta koje valja strpljivo usaglašavati.

Ne zavaravajte se. *Gazeta Viborča* koju će pisci da uređuju i pišu neće doneti bolje vesti od uobičajenih, kao što ni njihove knjige neće promeniti svet. Književnost treba da nepre-

¹ Tekst od 23. aprila 2016, u okviru akcije *Gazeta pisaca; Gazeta Viborča*. Prevodioci Olge Tokarčuk čitaju tekst na svojim jezicima: <https://www.youtube.com/watch?v=uYBzD7aj2Qg&t=20s>. (Prim. prev.)

kidno da podseća samo na jedno: ljudi su bliži jedni drugima i sličniji su među sobom nego što to hoće da priznaju neki opevači straha.

Dok pišemo i dok čitamo – zajedno smo.

*(S poljskog prevela **Milica Markić**)*